

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2013/119
Karar Sayısı: 2013/141
Karar Günü: 28.11.2013
R.G. Tarih-Sayı: 27.3.2014-28954

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN : Çaldıran Asliye Hukuk Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU : 8.3.2012 günlü, 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un 13. maddesinin Anayasa'nın 2. maddesine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi istemidir.

I- OLAY

Kanun'un 13. maddesi uyarınca tedbir kararına aykırı davranılması üzerine “zorlama hapsine” karar verilmesi için açılan davada, itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

III- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralı

Kanun'un itiraz konusu kural olan 13. maddesi şöyledir:

“Tedbir kararlarına aykırılık

MADDE 13- (1) Bu Kanun hükümlerine göre hakkında tedbir kararı verilen şiddet uygulayan, bu kararın gereklerine aykırı hareket etmesi hâlinde, fiili bir suç oluştursa bile ihlal edilen tedbirin niteliğine ve aykırılığın ağırlığına göre hâkim kararıyla üç günden on güne kadar zorlama hapsine tabi tutulur.

(2) Tedbir kararının gereklerine aykırılığın her tekrarında, ihlal edilen tedbirin niteliğine ve aykırılığın ağırlığına göre zorlama hapsinin süresi onbeş günden otuz güne kadardır. Ancak zorlama hapsinin toplam süresi altı ayı geçemez.

(3) Zorlama hapsine ilişkin kararlar, Cumhuriyet başsavcılığınca yerine getirilir. Bu kararlar Bakanlığın ilgili il ve ilçe müdürlüklerine bildirilir.”

B- Dayanılan Anayasa Kuralı

Başvuru kararında, Anayasa'nın 2. maddesine dayanılmıştır.

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İÇTüzüğü hükümleri uyarınca Haşim KILIÇ, Serruh KALELİ, Alparslan ALTAN, Mehmet ERTEN, Serdar ÖZGÜLDÜR, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Zehra Ayla PERKTAŞ, Recep KÖMÜRCÜ, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Erdal TERCAN, Muammer TOPAL, Zühtü ARSLAN ve M. Emin KUZ'un katılımlarıyla 31.10.2013 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında öncelikle uygulanacak kural sorunu görüşülmüştür.

Anayasa'nın 152. ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 40. maddesine göre, mahkemeler, bakmakta oldukları davalarda uygulayacakları kanun ya da kanun hükmünde kararname kurallarını Anayasa'ya aykırı görürler veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varırlarsa, o hükmün iptali için Anayasa Mahkemesine başvurmaya yetkilidirler. Ancak, bu kurallar uyarınca bir mahkemenin Anayasa Mahkemesine başvurabilmesi için elinde yöntemince açılmış ve mahkemenin görevine giren bir davanın bulunması ve iptali istenen kuralların da o davada uygulanacak olması gerekmektedir. Uygulanacak yasa kuralları, davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikte bulunan kurallardır.

Başvuru kararında, Kanun'un 13. maddesinin tamamının iptali istenmektedir. Bakılmakta olan dava, tedbir kararına aykırı davranılması üzerine zorlama hapsine karar verilmesine ilişkindir. Kanun'un 13. maddesinin (2) numaralı fıkrası zorlama hapsi kararı verildikten sonra tedbir kararına aykırı eylemin tekrar etmesi durumunda verilecek zorlama hapsi kararlarını, (3) numaralı fıkrası da zorlama hapsine ilişkin kararların, Cumhuriyet başsavcılığınca yerine getirileceğini ve bu kararların Bakanlığın ilgili il ve ilçe müdürlüklerine bildirileceğini düzenlemektedir. Dolayısıyla, Kanun'un 13. maddesinin (2) ve (3) numaralı fıkraları zorlama hapsi kararı verilmesinden sonraki aşamalara ilişkin olup davada uygulanacak kural niteliğinde değildir.

Bu nedenlerle, 8.3.2012 günlü, 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un 13. maddesinin;

A- (2) ve (3) numaralı fıkralarının, itiraz başvurusunda bulunan Mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulanma olanağı bulunmadığından, bu fıkralara ilişkin başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle REDDİNE,

B- (1) numaralı fıkrasının ESASININ İNCELENMESİNE,

OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Fatma BABAYİĞİT tarafından hazırlanan için esasına ilişkin rapor, itiraz konusu yasa kuralı, dayanan Anayasa kuralı ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Başvuru kararında, hukuk devleti ve ceza hukuku ilkeleri gereği kişinin aynı eylem nedeniyle birden fazla yargılanıp cezalandırılmayacağı, ancak itiraz konusu kural uyarınca, tedbir kararının gereklerine aykırı davranan kimsenin zorlama hapsi ile cezalandırılmasının yanı sıra 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu veya ilgili diğer özel ceza kanunlarına göre de

cezalandırılacağı, bu durumun hukuk devleti ilkesine aykırılık teşkil ettiği belirtilerek kuralın, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

İtiraz konusu kuralda, tedbir kararına aykırı davranılması durumunda uygulanacak yaptırım düzenlenmektedir. Buna göre, 6284 sayılı Kanun hükümlerine göre hakkında tedbir kararı verilen kimse, bu kararın gereklerine aykırı hareket etmesi hâlinde, fiili bir suç oluştursa bile ihlal edilen tedbirin niteliğine ve aykırılığın ağırlığına göre hâkim kararıyla üç günden on güne kadar zorlama hapsine tabi tutulacaktır.

Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, Anayasa ve hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir.

Ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirlerine ilişkin kurallar, ceza hukukunun temel ilkeleri ile Anayasa'nın konuya ilişkin kurallarına aykırı olmamak kaydıyla, ülkenin sosyal, kültürel yapısı, ahlaki değerleri ve ekonomik hayatın gereksinimleri göz önüne alınarak saptanacak ceza politikasına göre belirlenir. Kanun koyucu, cezalandırma yetkisini kullanırken toplumda hangi eylemlerin suç sayılacağı, bunun hangi tür ve ölçüdeki ceza yaptırımını ile karşılanacağı, nelerin ağırlaştırıcı veya hafifletici sebep olarak kabul edilebileceği konularında takdir yetkisine sahiptir.

İtiraz konusu kuralda yer alan zorlama hapsi, bir suç karşılığı uygulanan ceza değildir. Zorlama hapsi, hukuki niteliği itibariyle tedbir kararına uyma yükümlülüğünü yerine getirmeye zorlayan ve bu yükümlülüğün ihlali hâlinde öngörülen bir disiplin hapsidir. Bu nedenle zorlama hapsi, bir hapis cezası olmayıp, şiddet uygulayanı tedbirlere uymaya zorlayarak neticesi ağır suçların işlenmesinden önce suçun önlenmesini amaçlayan bir yaptırım olduğundan ceza kavramı dışında değerlendirilmesi gerekir. İtiraz konusu kuralda, zorlama hapsi yaptırımına bağlanan eylem, tedbir kararına uymama eylemi olup tedbir kararına aykırı davranan kişi kamu otoritesi tarafından verilen bir karara aykırı davrandığı için zorlama hapsi yaptırımını ile karşılaşmaktadır. Kişinin tedbir kararına aykırı davranışı, aynı zamanda bir suç oluşturuyor ise bu durum, hukuk düzeninin koruduğu farklı hukuksal menfaatlerin ihlali sonucunu doğuracağından mükerrer cezalandırmadan söz edilemez.

Tedbir kararlarının gereklerine uymaya zorlayarak şiddet mağdurunu etkin biçimde korumaya ve Kanun'un amacını gerçekleştirmeye yönelik itiraz konusu kural, kanun koyucunun takdir alanı içerisinde ve itiraz konusu kuralın hukuk devleti ilkesine aykırı bir yönü bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle, itiraz konusu kural Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Serruh KALELİ, Mehmet ERTEN ile Zehra Ayla PERKTAŞ bu görüşe katılmamıştır.

VI- SONUÇ

Esas Sayısı : 2013/119
Karar Sayısı: 2013/141

8.3.2012 günlü, 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un 13. maddesinin (1) numaralı fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, Serruh KALELİ, Mehmet ERTEN ile Zehra Ayla PERKTAŞ'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA, 28.11.2013 gününde karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Başkanvekili
Haşim KILIÇ	Serruh KALELİ	Alparslan ALTAN

Üye	Üye	Üye
Mehmet ERTEN	Serdar ÖZGÜLDÜR	Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Üye	Üye	Üye
Zehra Ayla PERKTAŞ	Recep KÖMÜRCÜ	Burhan ÜSTÜN

Üye	Üye	Üye
Engin YILDIRIM	Nuri NECİPOĞLU	Hicabi DURSUN

Üye	Üye	Üye
Celal Mümtaz AKINCI	Erdal TERCAN	Muammer TOPAL

Üye	Üye
Zühtü ARSLAN	M. Emin KUZ

KARŞIOY

İptali istenen 6284 sayılı Yasa'nın 13. maddesi uyarınca hakim tarafından verilen önleyici tedbir kararı gerekleri ile yükümlü kişinin karar gereklerine aykırı hareket etmesi halinde, fiili bir suç oluştursa bile ihlal edilen tedbirin niteliğine ve ağırlığına göre “ZORLAMA HAPSI” ne tabii tutulacağı hüküm altına alınmıştır.

Mahkememiz kararında, zorlama hapsinin bir suç karşılığı uygulanan ceza olmadığını, neticesi ağır suçun önlenmesine yönelik bir disiplin yaptırımını olduğunu, tedbire aykırı davranış aynı zamanda bir suç oluşturuyor ise farklı hukuksal menfaatlerin ihlali haline verilen ceza için mükerrer bir cezalandırmadan bahsedilemeyeceği ayrı ayrı cezalandırılmanın kanunun amacını gerçekleştirmeye yönelik olduğu ve kanun koyucunun takdir alanı içinde kaldığı ve kuralın hukuk devleti ilkesine aykırı bir yönünün bulunmadığını söylemektedir.

Bu gerekçeden bakıldığında, Türk Ceza Kanunu kapsamında bir suç da oluşturan tedbire aykırı davranış, Türk Ceza Kanunu'nca verilecek ceza yanında ayrıca zorlama hapsine de tabii tutulacaktır.

Örneğin, konuttan uzaklaştırılma yaptırımı alan şahıs konutuna gelip ev eşyasına zarar verdiği ya da eşine karşı tehdit, hakaret ya da müessir fiil suçu işlemiş olduğunda hem eve gelmiş olmasından hem de sair fiili yüzünden cezalandırılacaktır.

Her neticenin bağımsız bir suç teşkil etmesi, kaç fiil varsa o kadar suç, kaç suç varsa o kadar ceza vardır şeklindeki gerçek içtima ilkesinin doğal olarak Türk Ceza Kanunu'nun 42., 43., 44. maddelerinde ceza hukuku temel prensiplerine uygun istisnaları da bulunmaktadır.

Saniğin fikri, tedbiren uzak tutulduğu eve girerek ve evde bir zarar vermek ise failde amacın “konuta ulaşmış olma” suçu tamamlayıcı maddi unsurunda “konut” olduğu, eyleminde netice zarar (eşya veya insan) olduğu söylenebilecektir. Konuta ulaşmadıkça, konutta zarar eylemi gerçekleşmedikçe tedbirin ihlal edildiği failin amacının da gerçekleştiği söylenemeyecektir. Yani, fiilin maddi sonuç yaratan suç kapsamında değerlendirilecek eylemi (evde zarar oluşmadıkça eve yaklaştığının tespiti düşünülemez için) tek bir iradi hareket sonucuna münhasırdır.

İşlediği fiil ile somut olayda ki gibi korunma altındaki eşine hakaret ve tehdit de bulunan fail, bir suç işleme icrasından olacak bir saikle amacına ulaşmaya çalışmış ve fiili hakaret hamiz sözler sarf etmekten ibaret kalmıştır.

6284 sayılı Kanun'un 5. maddesi mucibince, önleyici tedbir kararı ile amacı eşin aşağılanma ve küçük düşürülme davranışına muhatap olmasının engellenmesi olduğu düşünüldüğünde tek fiil, yani saniğin hakaret etme fiili hem tedbir kararı ile korunan amacı ihlal etmiş hem de muhatabını hakaretle karşı karşıya bırakmakla Türk Ceza Kanunu karşısında bir suç işlenmiş olmasına sebebiyet vermiştir. Burada failde amacın eşe hakaret dışında, gizlenmiş ayrıca “önleyici tedbiri ihlal etmek” suçu da işlemek sonucunu doğuracak bir kasıt içerdiğini ve tek fiilden başka bir hareket bulunduğunu da söylemek zordur. Somut olayın

mahiyeti karşısında eylemin eşe karşı hakaret suçu işleme kasdı icrası kapsamında olduğu ve kanunun muhtelif ahkâmını ihlal etse de tek bir eylem olduğu açıktır.

Kişi işlediği tek bir fiil ile birden farklı suçun oluşmasına sebep olabileceksen de “non bis in idem” kuralı gereğince Türk Ceza Kanunu 44. maddesindeki gibi bu suçlardan en ağır cezayı gerektiren suç yönünden veya ağırlaştırılarak cezalandırılması ceza adaletinin bir gereğidir.

Mahkememiz çoğunluk görüşü, kuralın getirdiği zorlama hapsinin bir suç karşılığı uygulanan ceza olmayıp disiplin hapsi olduğu bu nedenle Türk Ceza Kanunu kapsamındaki diğer suçun ceza niteliği ile aynı kapsamda mütalaa edilemeyeceği değerlendirme yapmış ise de Türk Ceza Kanunu 45. maddesinde, suç karşılığı uygulanan yaptırım olarak cezaların, hapis ve adli para cezaları olduğu ifade edilmektedir. Bu durumda yaptırımı “zorlama hapsi” olan bir eylemin kanunsuz suç ve ceza olmayacağına göre bir suç karşılığı olmadığını ve hapis cezası olmadığını söylemeye olanak yoktur.

Hapis, kişinin özgürlüğünden yoksun bırakılmasıdır. Amaç, suç teşkil eden haksızlığa kusuru ile sebep olanın eylemin kefaretinin ödettirmek, sorumluluğun kendi uhdesinde olduğunu hissettirmek, toplumun diğer fertleri üzerinde ikaz ve suç işleyeni toplum için yeniden zararsız güvenilir hale getirmek ise, adı ne olursa olsun tek hareketle ulaşılan suç teşkil eden karşılığında sonucu hapis olan cezaların toplanarak netice suça iki ayrı hapis cezasının öngörülmesi Türk Ceza Kanunu fikri içtima kuralının uygulanabilirliğini de ortadan kaldırır niteliktedir. Somut olayda eşine hakaret eyleminden yargılanan sanık netice fiili ile ortaya çıkan cezaya müstelsim eylemi karşısında tek bir fiili ile adeta “evde hakaret” suçuyla birden fazla ceza ile karşı karşıya bırakılmaktadır.

Mahkememizin E. 2006/71 – K. 2008/69 sayılı kararında, mal beyanında bulunmama eylemini, İcra İflas Kanunu'nun 76. maddesinde öngörülen bağlayıcı ceza yanında, 337. maddesi ile de tazyik hapsi ile cezalandıran kuralın hukuk devletinde aynı kişinin birden fazla cezalandırılmayacağı gerekçesiyle oybirliği ile iptal ettiği düşünüldüğünde, Anayasa'nın 2. maddesinde yer alan hukuk devleti ilkesine aykırı bu kurala karşı çoğunluğun red görüşüne katılmamıştır.

Başkanvekili

Serruh KALELİ

KARŞIOY GEREKÇESİ

6284 sayılı Kanun'un “*Tedbir kararına aykırılık*” başlıklı 13. maddesinin itiraz davasına konu olan (1) numaralı fıkrasında;

“Bu Kanun hükümlerine göre hakkında tedbir kararı verilen şiddet uygulayan, bu kararın gereklerine aykırı hareket etmesi hâlinde, fiili bir suç oluştursa bile ihlal edilen tedbirin

Esas Sayısı : 2013/119
Karar Sayısı: 2013/141

niteliğine ve aykırılığın ağırlığına göre hâkim kararıyla üç günden on güne kadar zorlama hapsine tabi tutulur.”denilmektedir.

İtiraz edilen kuralda, tedbir kararının gereklerine aykırı hareket edilmesi hâlinde, fiil bir suç oluştursa bile tedbir kararına uymayanın hâkim kararıyla zorlama hapsine tabi tutulacağı öngörülmektedir. Buna göre, tek bir fiille meydana gelen her iki sonuçtan da kişi cezalandırılacaktır.

Anayasa Mahkemesinin 28.2.2008 günlü, E.2006/71, K.2008/69 sayılı Resmî Gazete'nin 26849 sayı ve 16.4.2008 günlü nüshasında yayımlanan kararının, ESASIN İNCELENMESİ başlıklı bölümünün 2- numaralı kısmında açıklanan gerekçeyle itiraza konu kural Anayasa'ya aykırıdır. İptali gerekir.

Açıklanan nedenle çoğunluğun redde ilişkin görüşüne katılmadık.

Üye

Mehmet ERTEN

Üye

Zehra Ayla PERKTAŞ